

NÁRODNÍ ZPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY
PRO TŘETÍ CYKLUS
UNIVERZÁLNÍHO PERIODICKÉHO PŘEZKUMU
2013 – 2017

OBSAH

A. Proces přípravy zprávy na národní úrovni	1
B. Naplňování doporučení vzešlých z předchozího přezkumu	1
1. Mezinárodní závazky (doporučení č. 1 – 22, 29)	1
2. Boj proti diskriminaci (doporučení č. 23 – 24, 42, 57, 59, 71, 73, 76, 122 – 124)	2
3. Práva dítěte (doporučení č. 25, 32, 34 – 39, 85 – 91)	2
4. Obchodování s lidmi (doporučení č. 25, 83 – 87).....	4
5. Institucionální rámec ochrany lidských práv (doporučení č. 27 – 31)	5
6. Romská integrace (doporučení č. 33, 44, 93, 105, 121 – 123, 127, 129 – 135)	6
7. Rovnost žen a mužů (doporučení č. 34, 42 – 47, 88).....	7
8. Boj proti kriminalitě a rasismu (doporučení č. 40, 42, 48 – 72, 126, 128)	8
9. Práva osob omezených na svobodě (doporučení č. 41, 77 – 79, 136)	10
10. Inkluzivní vzdělání (doporučení č. 73, 95 – 114).....	11
11. Práva sexuálních menšin (doporučení č. 74 – 75)	13
12. Protiprávní sterilizace (doporučení č. 80 – 82, 94)	13
13. Práva cizinců (doporučení č. 92 – 93, 115 – 120)	14
14. Boj proti korupci (doporučení č. 26).....	15
C. Plnění dobrovolných závazků ČR	15
D. Další otázky ochrany lidských práv v ČR letech 2012 – 2017	16

A. Proces přípravy zprávy na národní úrovni

1. Česká republika (ČR) považuje Univerzální periodický přezkum za významnou součást svého aktivního přístupu k ochraně lidských práv prostřednictvím mezinárodní spolupráce a dialogu. Způsoby naplňování doporučení přijatých v druhém cyklu v roce 2012 byly následně diskutovány na setkání zástupců státní správy a občanské společnosti. Následně situaci v jednotlivých oblastech sledovaly poradní orgány vlády pro ochranu lidských práv, na jejichž půdě se setkává státní správa a občanská společnost.¹ Speciální setkání k hodnocení naplňování doporučení bylo ministrem pro lidská práva a rovné příležitosti uspořádáno v prosinci 2016 za účasti zástupců státní správy a nevládních organizací.

2. Sekce pro lidská práva Úřadu vlády působící pod ministrem pro lidská práva a rovné příležitosti sledovala po celé období naplňování doporučení a připravila rovněž národní zprávu. Její text vzešel z informací od státních orgánů i od nevládních organizací. Zpráva byla následně diskutována uvedenými poradními orgány, které k ní mohly vznášet připomínky. Zpráva byla zároveň otevřena k veřejné diskusi na webových stránkách, které se mohli zúčastnit zástupci občanské společnosti i veřejnost. Následně byla zpráva schválena vládou.

B. Naplňování doporučení vzešlých z předchozího přezkumu

3. V druhém kole Univerzálního periodického přezkumu ČR dostala celkem 136 doporučení. Z těchto doporučení ČR přijala 129 a vzala na vědomí 7. Většina přijatých doporučení byla splněna anebo je v procesu plnění. Informace o naplňování doporučení přijatých i vzatých na vědomí jsou v této zprávě tematicky rozděleny. Konkrétní informace o naplňování každého doporučení jsou rozvedeny v tabulce v příloze ke zprávě. Zpráva zachycuje vývoj od roku 2013 do roku 2017 a navazuje na mezitímní zprávu, kterou ČR podala v roce 2015.²

1. Mezinárodní závazky (doporučení č. 1 – 22, 29)

4. ČR ratifikovala Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie dne 26.8.2013 a Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se podávání oznámení dne 19.11.2015, Úmluvu proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a její Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky a Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi dne 24.9.2013 a Protokol o předcházení, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi dne 17.12.2014. Změna Římského statutu Mezinárodního soudního dvora ke zločinu agrese byla ratifikována dne 12.3.2015, Úmluva o ochraně dětí proti sexuálnímu zneužívání a sexuálnímu vykořisťování dne 2.5.2016, Mezinárodní úmluva o ochraně všech osob před nuceným zmizením dne 8.2.2017 a Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi dne 29.3.2017. Vláda ČR 22.5.2017 schválila a předložila Parlamentu ČR návrh na ratifikaci Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením. ČR dále analyzuje dopady případné ratifikace

¹ Jde především o Radu vlády pro lidská práva a při ní působící Výbor pro práva dítěte, Výbor pro práva cizinců, Výbor proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení a Výbor pro sexuální menšiny, Radu vlády pro národnostní menšiny, Radu vlády pro záležitosti romské menšiny, Radu vlády pro rovnost žen a mužů, Radu vlády pro koordinaci boje s korupcí či Meziřesortní koordinační skupinu pro oblast boje s obchodování s lidmi.

² Viz <http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session14/CZ/CzechRepublicMidTermReport.pdf>

Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Úmluvy MOP č. 189 o pracovnících v cizí domácnosti. O ratifikaci Mezinárodní úmluvy o ochraně práv migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků ČR neuvažuje, neboť práva migrujících pracovníků považuje za zajištěná v rámci své stávající legislativy a opatření popsaných níže.

5. Podle Ústavy jsou ratifikované mezinárodní smlouvy součástí právního řádu a v případě rozporů mají přednost před zákonem. ČR se navíc snaží před samotnou ratifikací uvést národní právní řád do souladu s příslušnou mezinárodní smlouvou. Proto již před ratifikací Římského statutu Mezinárodního trestního soudu i Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání bylo české právo uvedeno do souladu s těmito úmluvami. České právo obsahuje trestný čin mučení a jiného nelidského a krutého zacházení a pojem mučení definuje podle Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání. Pojetí trestného činu mučení a jeho efektivní stíhání jsou v současnosti analyzovány, aby co nejlépe naplňovaly cíle úmluvy.

2. Boj proti diskriminaci (doporučení č. 23 – 24, 42, 57, 59, 71, 73, 76, 122 – 124)

6. Základem antidiskriminačního práva v ČR je antidiskriminační zákon, který zakazuje diskriminaci v přístupu k zaměstnání, pracovněprávních vztazích a přístupu k bydlení. Zákon poskytuje obětem diskriminace několik možností obrany jejich práv. Oběť se může u soudu domáhat, aby bylo upuštěno od diskriminace, byly odstraněny její následky a dostala přiměřené zadostiučinění včetně náhrady nemajetkové újmy v penězích. Od roku 2012 soudy rozhodly celkem v 60 sporech. Oběť se rovněž může obrátit na státní orgány, které případ prošetří a mohou ukládat pokuty. Státní orgány se každoročně věnují kontrole rovného zacházení.³ Oběti se rovněž mohou obrátit na veřejného ochránce práv, který jim poskytuje metodickou pomoc při ochraně práv. Ochránce též provádí výzkum a vydává zprávy a doporučení k otázce diskriminace. Ochránce za dobu své činnosti od roku 2009 obdržel přes 2200 stížností, přičemž diskriminaci konstatoval v celkem 184 případech.

7. Návrh na rozšíření pravomocí veřejného ochránce práv v ochraně před diskriminací nebyl Parlamentem v roce 2017 přijat. Vláda bude nadále hledat cesty, jakým způsobem zajistit co nejefektivnější ochranu obětí diskriminace v ČR ve spolupráci s veřejným ochráncem práv a s využitím jeho výstupů a zjištění. Např. otázka veřejných antidiskriminačních žalob může být zvažována v rámci nového systému hromadných žalob.

8. Rovný přístup Romů k právům a svobodám a jejich ochrana před diskriminací je jedním z cílů Strategie romské integrace do roku 2020 přijaté vládou roku 2015. Tento cíl je naplňován sledováním stávající i nově navrhované legislativy i politik a jejich praktického dopadu na Romy a zajišťováním jejich souladu se zákazem diskriminace. Ochranu obětí diskriminace může posílit připravovaný systém právní pomoci, který má od 1.7.2018 rozšířit možnost právního poradenství osobám bez ohledu na jejich majetek či sociální statut. Soudci, státní zástupci, advokáti a správní úředníci jsou vzděláváni v antidiskriminačním právu. Vzdělávání k toleranci a respektu k odlišnosti a veřejná osvěta jsou součástí vládní kampaně proti násilí z nenávisti popsaná níže v části 8.

3. Práva dítěte (doporučení č. 25, 32, 34 – 39, 85 – 91)

³ Státní úřad inspekce práce prověřuje ročně cca 300 – 400 podnětů a porušení shledá v cca 100 případech. Česká obchodní inspekce se provádí průměrně kolem 1500 kontrol ročně a odhalí diskriminaci v ca 20 případech.

9. ČR pokračuje v realizaci Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012-2018. Jedním z úkolů strategie je analýza systému ochrany práv dětí a možností vytvoření nezávislého mechanismu monitorování naplňování Úmluvy o právech dítěte. V současnosti je pověřeno koordinací implementace Úmluvy Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ochranou práv dítěte se zabývá jako nezávislý orgán veřejný ochránce práv v rámci svých stávajících kompetencí. Na základě uvedené analýzy pak ČR podnikne další kroky

10. Podle zákona jsou předními hledisky sociálně-právní ochrany dětí zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Situace každého ohroženého dítěte musí být individuálně vyhodnocena orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Na základě vyhodnocení je vytvořen individuální plán ochrany dítěte, který vymezuje problémy a stanoví opatření k nápravě. Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí rozvíjejí multidisciplinární spolupráci ve formě případových konferencí tak, aby se na řešení případu ohrožených dětí podílely všechny dotčené instituce a odborníci jako pedagogové, poskytovatelé sociálních či zdravotních služeb dítěti a rodičům.

11. Sociálně-právní ochranou dětí se zabývají především pracovníci obcí, kteří jsou metodicky vedeni krajskými úřady a na ústřední úrovni Ministerstvem práce a sociálních věcí. Tyto orgány vytvářejí závazné metodiky a stanoviska s praktickými postupy i příklady dobré praxe a podporují vzdělávání pracovníků v práci s dětmi a jejich rodinami. V minulých letech proběhla standardizace sociálně-právní ochrany dětí, jejímž cílem bylo zajistit kvalitní, transparentní a nediskriminující systém práce s ohroženými dětmi a rodinami, nastavit kvalifikační předpoklady a provozní a technické podmínky sociálně-právní ochrany a sjednotit metody práce orgánů sociálně-právní ochrany dětí v ČR.

12. Národní strategie ochrany práv dětí obsahuje záměr transformace systému péče o ohrožené děti. Cílem je zajistit každému dítěti možnost vyrůstat v rodinném prostředí. U dětí, které dočasně nebo trvale vyrůstat ve vlastní rodině nemohou, je upřednostněna náhradní rodinná péče před péčí institucionální. Odebrání dítěte z rodiny navíc nesmí být soudy či orgány sociálně-právní ochrany dětí odůvodněno majetkovou či bytovou nouzí, jestliže jsou jinak rodiče způsobilí dítě řádně vychovávat a plnit své rodičovské povinnosti. V rámci transformace je podporována deinstitucionalizace a rozvoj sítě terénních a ambulantních služeb poskytovaných v přirozeném prostředí dítěte, které primárně sanují rodinu a podporují setrvání dítěte v péči vlastních rodičů.⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí rovněž systematicky podporuje rozvoj a profesionalizaci náhradní rodinné péče, zefektivnění a standardizaci procesu jejího zprostředkování a odbornou přípravu a další vzdělávání zprostředkovatelů i samotných pěstounů.⁵ Počet dětí umístovaných v náhradní rodinné péči díky tomu od roku 2011 vzrůstá a klesá naopak počet dětí v zařízeních.⁶

13. V ČR sice není speciální trestný čin komerční sexuální zneužívání či dětská prostituce, ale toto jednání je stíháno jako svádění k pohlavnímu styku či jako obchodování s dětmi, které postihuje veškerá jednání související s užitím dítěte k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání a vykořisťování. Trestná je i účast na pornografickém představení, ve kterém účinkuje dítě, či navržení setkání dítěti mladšímu 15 let za účelem spáchání sexuálně motivovaného trestného činu. Tyto trestné činy postihují zákazníky a osoby profitujících z dětské prostituce. Trestný je i sexuální nátlak, znásilnění, pohlavní zneužití dítěte mladšího

⁴ Takovýchto služeb poskytuje v ČR více jak 1 000 organizací.

⁵ Počet pěstounů dosáhl v roce 2016 počtu 11 075, dalších 8 273 osob pečovalo o děti v jiné formě náhradní rodinné péče.

⁶ V roce 2016 bylo celkem 10 922 dětí v pěstounské péči, dalších 7 714 dětí bylo v jiných formách náhradní rodinné péče.

15 let⁷, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie. Spáchání jakéhokoliv trestného činu na dítěti je přitěžující okolností odůvodňující uložení vyššího trestu. Za tyto trestné činy jsou odpovědné i právnické osoby. Na oznamování těchto trestných činů existuje speciální policejní linka a on-line formulář Hotline PČR, kde je možno nahlásit podezřelý obsah na internetu (např. dětskou pornografií).⁸

14. Zákon o obětech trestných činů z roku 2013 ukládá státním orgánům i ostatním subjektům přistupovat k oběti zdvořile a šetrně s respektem k její důstojnosti. Podle zákona mají oběti právo na srozumitelné informace o svých právech a povinnostech, právo na odbornou pomoc, právo na ochranu soukromí a ochranu před druhotnou viktimizací a právo na peněžitou pomoc, která slouží k částečné kompenzaci újmy způsobené trestným činem. Orgány činné v trestním řízení informují oběti o poskytovatelích odborné pomoci jako Probační a mediační služba, advokáti či nevládní organizace. Zvláště zranitelným obětem, mezi které patří děti, je pomoc poskytována bezplatně. Jednotná metodika s formuláři poučení a základními informacemi pro oběť trestného činu byla poskytnuta soudům, státním zastupitelstvím a policii. Na krajských ředitelstvích policie vzniklo již 64 speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky a další se budují. Všichni policisté byli proškoleni v ochraně dětských obětí a svědků trestných činů před sekundární viktimizací. Policie ČR spolupracuje a vzdělává orgány sociálněprávní ochrany dětí, soudy, státní zastupitelství, školy či zařízení péče o děti. Probíhají i preventivní přednášky pro školy.

15. ČR považuje násilí na dětech za naprosto nepřijatelné ve všech prostředích. Tělesné i psychické tresty jsou zakázány ve školách, zařízeních ústavní péče či nemocnicích. Rodiče mohou použít výchovné prostředky pouze v přiměřené podobě a míře, která neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se jeho lidské důstojnosti. V případech vážného ohrožení nebo narušení příznivého vývoje dítěte v rodině může soud předběžným opatřením dítě odebrat z péče rodičů a v krajním případě je omezit nebo zbavit rodičovských práv. Pokud rodič nebo jiná osoba neúmyslně ublíží dítěti na zdraví, jinak vůči němu hrubě jedná nebo mu takovým jednáním hrozí, může se dopustit přestupku. Způsobení úmyslné újmy na zdraví je trestným činem. Krajní případy pokrývá trestný čin týrání svěřené osoby spočívající ve zlém nakládání s vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti, které svěřená osoba pocítuje jako těžké příkoří, aniž by šlo o jednání soustavné a aniž by si nutně odnesla následky na zdraví.

4. Obchodování s lidmi (doporučení č. 25, 83 – 87)

16. Vládní Národní strategie boje proti obchodování s lidmi na roky 2016–2019 má jako priority boj proti pracovnímu vykořisťování, boj proti obchodování s dětmi a postih pachatelů. Průřezovou prioritou je přístup k obětem zohledňující jejich zranitelnost, utrpenou újmu a gender. Strategie má zlepšit identifikaci obětí obchodování s lidmi zvýšením informovanosti a citlivosti veřejnosti. Koordinace postupu a posilování spolupráce na všech úrovních mají pomoci bojovat proti novým formám obchodování jako např. pracovní vykořisťování. Na naplňování strategie spolupracuje Ministerstvo vnitra s dalšími orgány a nevládními organizacemi.

⁷ Podle českého práva je věková hranice pro legální sexuální styk 15 let. U dětí pod 15 let je tedy trestný jakýkoliv sexuální styk včetně styku se souhlasem, čemuž odpovídá trestný čin pohlavního zneužití. U dětí mezi 15 a 18 lety je nelegální pouze styk bez souhlasu nebo za úplatu či jiné protiplnění, který je samozřejmě nelegální i u dětí pod 15 let, čemuž odpovídají trestné činy obchodování s lidmi, sexuální nátlak či svádění k pohlavnímu styku.

⁸ Viz webová stránka <http://aplikace.policie.cz/hotline/>. Jen v roce 2016 přijala aplikace přes 3000 podnětů, z nichž skoro 200 spadalo pod mravnostní kriminalitu včetně sexuálního násilí.

17. Obchodování s lidmi je stálou součástí vzdělávání policistů, soudců a státních zástupců. V reakci na aktuální situaci se strategie zaměřuje na vzdělávání osob věnujících se migraci a integraci cizinců na území ČR a pracovníků konzulárních úřadů či inspektorátů práce. Pomoc obětem je podporována informačními letáky o organizacích poskytujících pomoc a poradenství. Letáky byly přeloženy i do jazyků zemí původu nejčastějších obětí.

18. Obětem obchodování s lidmi je poskytována psychologická a sociálně právní pomoc v intervenčních centrech. Mohou využít další sociální služby jako telefonickou krizovou pomoc, azylové domy, sociální poradenství apod.⁹ Oběti obchodování s lidmi jsou považovány za zvláště zranitelné oběti podle zákona o obětech trestných činů. Obětem, které neumí česky, jsou informace podávány v jazyce, kterému rozumí. Postavení oběti a její práva nijak nezávisí na jejím statutu pobytu v ČR či ochotě spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Pokud se oběti rozhodnou ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, mohou se účastnit speciálního Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi financovaného Ministerstvem vnitra, kde jim nevládní organizace zajišťují ubytování a další služby.¹⁰ Cizinec spoluprací může získat povolení k dlouhodobému pobytu v ČR. Součástí Programu je i Program dobrovolných návratů, který umožňuje bezpečný návrat do země původu prostřednictvím IOM na náklady státu. Strategie předpokládá pokračování a rozvoj programu.

5. Institucionální rámec ochrany lidských práv (doporučení č. 27 – 31)

19. Veřejný ochránce práv již dnes naplňuje mnohé principy fungování nezávislé instituce na ochranu a podporu lidských práv podle Pařížských principů. Jedná se o nezávislou instituci s rozpočtem přes 100 mil Kč a 135 zaměstnanci, která za rok přijme a vyřídí přes 8000 podnětů a její úspěšnost dosahuje přes 90%. Působnost a pravomoci ochránce jsou upraveny zvláštním zákonem o Veřejném ochránci práv. Jeho úkolem je dbát na výkon státní správy v souladu se zákonem a s principy dobré správy, čímž přispívá k ochraně základních práv a svobod. Ochránce nemůže zasahovat do činnosti správních orgánů či rušit nebo měnit jejich rozhodnutí. Může konat nezávislá šetření na popud stěžovatele i z vlastní iniciativy. Ve svých závěrech může dávat doporučení k nápravě a vyžadovat od úřadů jejich plnění. Může rovněž doporučit stěžovateli, jak hájit svá práva. Úřady musí s ochráncem spolupracovat, poskytovat mu informace a informovat jej o opatřeních k nápravě. V opačném případě ochránce o věci informuje nadřízené úřady, vládu nebo veřejnost. Podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání se ochránce zabývá dohledem nad místy, kde jsou osoby omezené na svobodě. Ochránce je i orgánem boje proti diskriminaci, jak je uvedeno výše v části 2, a sleduje ochranu práv cizinců a zacházení s nimi při vyhoštění. Ochránce bude pověřen i sledováním naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

20. Ochránce je volen na 6 let Poslaneckou sněmovnou, které je zodpovědný a které předkládá pravidelné zprávy o své činnosti. Je nezávislý na jakémkoliv jiném orgánu. Jeho kancelář je finančně nezávislá a permanentně plní jeho úkoly. Na základě své činnosti ochránce může formulovat doporučení ke změnám právní úpravy, vládních politik či administrativních postupů, které může předkládat vládě či Poslanecké sněmovně. Ochránce může analyzovat návrhy vládních politik a legislativních opatření již při jejich přípravě a vyjadřovat se k nim z hlediska ochrany lidských práv. Ochránce rovněž spolupracuje s akademickými institucemi a nestátními organizacemi, provádí výzkum, organizuje odborné

⁹ Takové služby poskytuje v České republice přes 100 subjektů.

¹⁰ Tohoto programu se od roku 2003 zúčastnilo celkem 190 osob.

konference a vydává stanoviska a příručky. Všechny informace o své činnosti ochránce zveřejňuje na svých webových stránkách (www.ochrance.cz).

21. Akreditace ochránce u Mezinárodního koordinačního výboru národních institucí na podporu a ochranu lidských práv je nadále zvažována.

6. Romská integrace (doporučení č. 33, 44, 93, 105, 121 – 123, 127, 129 – 135)

22. Vládní Strategie romské integrace do roku 2020 obsahuje opatření směřující k odstranění rozdílů mezi značnou částí Romů a většinovou populací ve vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení, zdravotní a sociální péči, k lepší ochraně Romů před diskriminací, k bezpečnému a tolerantnímu soužití mezi Romy a většinovou populací a rozvoji romské kultury, jazyka a participace Romů. Vláda v roce 2016 schválila Metodiku s indikátory, podle kterých bude od roku 2017 spolu s občanskou společností každoročně sledovat a hodnotit, jak je strategie naplňována.¹¹

23. V oblasti zaměstnanosti je cílem snížit nezaměstnanost Romů v aktivním věku o 10%. Za účelem zvýšení zaměstnanosti je zajišťován rovný přístup Romů k nástrojům aktivní politiky zaměstnanosti jako rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa aj. Dle kvalifikovaných odhadů využilo tyto nástroje v roce 2016 celkem minimálně 3200 uchazečů o zaměstnání romské národnosti.¹² Počet Romů mezi 15-24 lety, kteří nejsou zaměstnáni ani se nepřipravují na budoucí zaměstnání, se má snížit o 1/5. V roce 2016 bylo podpořeno první zaměstnání u 451 mladých Romů. Je podporován i rozvoj sociálního podnikání se zaměřením na chudé oblasti s vyšším počtem příslušníků romské menšiny. V roce 2016 bylo podpořeno celkem 33 projektů rozvoje sociálního podnikání.

24. V oblasti bydlení je cílem snížit výskyt diskriminace Romů o 50% a zvýšit počet domácností ze sociálně-vyloučených lokalit využívajících standardní nájemní bydlení o 20 %. Přístup Romů k bydlení bude rovněž podpořen vznikem nového systému sociálního bydlení podle zákona o sociálním bydlení, jehož návrh byl schválen vládou a předložen v tomto roce Parlamentu. Cílem je zajištění standardního bydlení osobám v bytové nouzi, které budou mít nárok na získání bydlení v bytě za snížené sociální nájemné. Výstavba sociálních bytů je podporována státem¹³ i jednotlivými obcemi, které provozují různé programy podpory bydlení pro sociálně znevýhodněné skupiny včetně Romů.

25. V sociální oblasti je cílem strategie zajistit Romům přístup k sociálním službám. Proto budou tyto služby rozvíjeny v sociálně vyloučených lokalitách a kraje a obce budou sledovat, zda a jak Romové využívají sociální služby ve svém okolí. V současnosti existuje celkem 758 služeb pro etnické menšiny nebo sociálně vyloučené osoby. Dotacemi jsou podporovány především terénní sociální práce, komunitní práce a nízkoprahové služby k aktivizaci sociálně vyloučených osob.¹⁴ I diskriminace Romů v přístupu ke zdravotní péči má být snížena o 50%. Rovný přístup Romů ke zdravotní péči je podporován vzděláváním zdravotnických pracovníků k citlivému přístupu i komunitními terénními programy informujícími Romy o prevenci, ochraně zdraví a zdravém životním stylu.

¹¹ Jedná se především o Radu vlády pro záležitosti romské menšiny a její výbory a pracovní skupiny, dále Radu vlády pro národnostní menšiny a nevládní organizace věnující se romské integraci.

¹² Tyto údaje jsou pouze z některých regionů s vyšší mírou nezaměstnanosti.

¹³ Stát podpořil v různých programech od roku 1998 výstavbu skoro 10 000 sociálních bytů pro osoby s nízkými příjmy.

¹⁴ V současnosti existuje celkem 758 služeb pro etnické menšiny nebo sociálně vyloučené osoby. V roce 2016 realizovalo celkem 27 organizací projekty v rámci programu Podpora prevence sociálního vyloučení a komunitní práce Úřadu vlády zaměřeném na podporu romské integrace, které podpořily celkem 4174 klientů.

26. V oblasti vzdělávání je integrace romských dětí do předškolního i školního vzdělávání podpořena vzděláváním pedagogů v kulturně a sociálně citlivém přístupu a spoluprací a osvětou romských rodičů o důležitosti předškolního vzdělávání, jehož poslední ročník je od roku 2017 povinný.¹⁵ Chudým žákům je např. poskytováno školní stravování zdarma.¹⁶ Finanční podpora sociálně znevýhodněných romských studentů středních a vyšších odborných škol je nadále rozšiřována tak, aby na střední školu nastoupilo min. o 15% více dětí a min. o 10% více jí dokončilo.¹⁷ Stejně tak je finančně podporována dostupnost vysokoškolského vzdělání, aby se zvýšil podíl Romů s vysokoškolským vzděláním.¹⁸ Podporovány jsou i vzdělávací aktivity pro dospělé Romy s důrazem na rozvoj klíčových kompetencí a funkční gramotnost.¹⁹

27. Institucionální zabezpečení integrace a participace Romů je nadále rozvíjeno. Na vládní úrovni funguje Rada vlády pro záležitosti romské menšiny složená paritně z představitelů státní správy a samosprávy a zástupců romské menšiny. Rada tak umožňuje vést přímý dialog o ochraně a rozvoji romské menšiny a může navrhnout opatření ke zlepšení ochrany práv Romů. Rada, resp. její sekretariát monitoruje a předkládá vládě každoroční zprávy o naplňování Strategie romské integrace a o stavu romské menšiny. V krajích je romská integrace zabezpečena 14 krajskými koordinátory pro romské záležitosti. V některých obcích působí romští poradci.²⁰ Cílem strategie je posílit tyto mechanismy a zajistit jim metodické vedení ze strany státu. Romové se zapojují do všech těchto aktivit.

7. Rovnost žen a mužů (doporučení č. 34, 42 – 47, 88)

28. Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020 stanoví celkový rámec opatření veřejné správy směřujících k dosažení rovnosti žen a mužů v ČR. Mezi témata strategie patří vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání, sladování pracovního, soukromého a rodinného života, důstojnost a integrita žen a mužů, genderové stereotypy či sběr statistických dat. Vláda každoročně stanovuje Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti žen a mužů k dosahování jednotlivých cílů strategie. Plnění strategie je monitorováno v každoroční Zprávě o rovnosti žen a mužů.

29. Rovné zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích je jedním z hlavních cílů strategie. Cílem je dosažení minimálně 40% míry zastoupení žen v rozhodovacích pozicích ve veřejné i soukromé sféře do roku 2020.²¹ Za tímto účelem byl vypracován Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016 - 2018. Státní orgány mají usilovat o vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vládních orgánech a na vedoucích pozicích ve státní správě a v orgánech právnických společností většinově vlastněných státem. Je připravován manuál pro politické strany o podpoře vyšší míry participace žen. Pozornost je rovněž věnována překonávání tzv. gender pay gapu.

¹⁵ Takto s romskými rodiči spolupracuje přes 1100 škol v celé ČR.

¹⁶ Na tuto podporu bylo v roce 2016 vyčleněno 30 mil. Kč a podpořeno přes 5000 žáků.

¹⁷ V roce 2016 takto bylo podpořeno celkem 1412 studentů.

¹⁸ V České republice bylo od roku 2010 do konce roku 2016 uděleno 366 stipendií romským vysokoškolákům v hodnotě 8, 5 mil. Kč. Další studenty podpořily soukromé nadace

¹⁹ V roce 2016 takto bylo podpořeno celkem 8 projektů.

²⁰ Těchto poradců bylo v roce 2016 celkem 221.

²¹ V současnosti se toto zastoupení pohybuje obecně kolem 20 – 24% v reprezentačních sborech na národní, regionální či místní úrovni. Na vládní úrovni činí kolem 18% a v rámci státní správy podle úrovní hierarchie od 27 do 43%. Naopak v soudnictví je kolem 60% žen. V soukromém sektoru se podle sebraných údajů pohybuje toto zastoupení kolem 10%.

Ministerstvo práce a sociálních věcí zahájilo v roce 2016 projekt 22%²² k rovnosti, který má do roku 2020 analyzovat rozdíly v odměňování mezi ženami a muži, doporučovat zaměstnancům a firmám cesty k jejich překonání, pomáhat inspektorátům práce v kontrole a postihu nerovného odměňování a pořádat kampaně pro širokou veřejnost, aby gender pay gap byl co nejvíce snížen.

30. Vláda rovněž schválila Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018. Hlavními kroky je snížení výskytu domácího násilí a násilí na ženách posílením spolupráce všech zainteresovaných aktérů, zlepšením dostupnosti specializovaných služeb pro oběti násilí, posilováním programů primární prevence, vytvořením standardů práce s původci násilí a osvětou veřejnosti. Jsou rovněž vytvářeny genderově specifické podpůrné programy pro muže a ženy bez domova. Specifická pozornost je věnována dětem v rolích obětí a svědků domácího násilí. Pro zvýšení povědomí o problematice domácího násilí jsou ve školách i jinde využívány speciální filmy a materiály.

31. Další prioritou je odstraňování genderových stereotypů ve všech sférách společnosti a systematický gender mainstreaming. Vláda v roce 2016 zahájila kampaň To je rovnost!²³, jejíž videospoty, web či Facebook se věnují bourání genderových stereotypů, prevenci domácího násilí a podpoře sladování pracovního a rodinného života. Sladování pracovního a rodinného života je dalším klíčovým tématem strategie. Vzniká metodika nástrojů pro sladění pro orgány veřejné správy i soukromé subjekty. Zaměstnavatelé mají podporovat flexibilní formy práce, částečné úvazky a práci z domova. S tím souvisí zajištění kapacit předškolních zařízení a jiných forem péče o děti ze strany státu i zaměstnavatelů včetně většího zapojení mužů do této péče. Podobně budou zlepšovány kapacity i kvalita služeb péče o závislé osoby jako senioři a osoby se zdravotním postižením. Vláda např. připravuje novou Koncepti rodinné politiky a zavádí podporu otcovské poporodní péče či dlouhodobé ošetrovné pro osoby pečující o nemocné členy rodiny.

8. Boj proti kriminalitě a rasismu (doporučení č. 40, 42, 48 – 72, 126, 128)

32. ČR přijímá pravidelné Strategie prevence kriminality, které navazují na poznatky z hodnocení prevence kriminality a určuje nové cíle a priority státu, krajů a obcí. Současná strategie na roky 2016 – 2020 pokračuje ve spolupráci státu a krajů a obcí v proaktivním a komplexním řešení problémů, výměně informací a přijímání efektivních opatření. Ministerstvo vnitra finančně a metodicky podporuje projekty prevence kriminality na celostátní, krajské a místní úrovni. Na celostátní úrovni fungují projekty prevence kriminality dětí a mládeže a pomoci obětem trestné činnosti jako např. speciální výslechové místnosti či Program pomoci a podpory obětem obchodování s lidmi. V sociálně vyloučených lokalitách funguje program Úsvit, ve kterém se přes 300 asistentů prevence kriminality z řad místních obyvatel v rámci městské police podílí na zvýšení bezpečí a dodržování veřejného pořádku v lokalitě. U Policie ČR působí 14 styčných důstojníků pro menšiny, jejichž hlavním úkolem je zprostředkování kontaktů s menšinovými komunitami a budování vzájemné důvěry.

33. České právo považuje rasistickou propagandu a rasové útoky za trestné činy. Trestní zákoník upravuje trestné činy násilí proti skupině obyvatelů nebo proti jednotlivci, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Ty nejzávažnější skutky jsou trestány jako zločiny proti lidskosti jako genocidium, útok proti lidskosti, apartheid a diskriminace skupiny osob, perzekuce obyvatelstva, založení,

²² Toto je současná výše gender pay gapu v ČR.

²³ Půl roku po zahájení má stránka přes 2 000 sledujících i líku.

podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka a projev sympatií k tomuto hnutí. U mnohých trestných činů je navíc rasová motivace přímo uvedena v zákoně jako důvod pro zvýšení trestní sazby.²⁴ U všech ostatních trestných činů je rasistická motivace přitěžující okolností odůvodňující uložení vyššího trestu pachateli.

34. Státní zástupci věnují při dozoru ve věcech trestných činů spáchaných z rasové a jiné nenávisti zvýšenou pozorností řádnému zjištění, zda pachatel svůj čin motivoval skutečnou či domnělou příslušností oběti k určité etnické či jiné skupině. Oběti všech trestných činů se mohou v soudním řízení domáhat náhrady způsobené újmy, a pokud je pachatel odsouzen a je prokázáno, že újma byla způsobena trestným činem, je mu soudem přikázáno tuto újmu nahradit. Oběti rasistických trestných činů patří mezi zvlášť zranitelné oběti.

35. Kromě trestního postihu jednotlivých případů vláda každoročně připravuje Koncepti boje proti extremismu a předkládá výroční zprávu o jejím plnění Parlamentu. Zpráva informuje o vývoji extremistické scény ve sledovaném roce a koncepce obsahuje opatření pro následující rok. Koncepce obsahuje opatření nejen represivní, ale také preventivní k zamezení vzniku a šíření extremismu včetně např. osvětových přednášek na školách. Byl připraven soubor postupů policistů při vyšetřování extremistické trestné činnosti. Vznikají analytické a metodické materiály k šetření extremistických trestných činů. Koncepce se zaměřuje i na extremistickou trestnou činnost na internetu a sociálních sítích, kdy prostřednictvím výše zmíněné Hotline PČR mohou všichni hlásit rasistickou trestnou činnost na internetu.²⁵ Na Justiční akademii jsou pořádány kurzy, školení a semináře pro soudce a státní zástupce zaměřené na extremismus, rasismus a xenofobii. Policisté jsou vzděláváni v obecné problematice extremismu a jeho odhalování a posuzování.

36. V roce 2014 vláda zahájila Kampaň proti rasismu a násilí z nenávisti koordinovanou Agenturou pro sociální začleňování při Úřadě vlády, konkrétně. Hlavním cílem kampaně je zlepšení informovanosti o problematice násilí z nenávisti a podpora tolerance české společnosti vůči menšinám a posílení společenské soudržnosti. Kampaň se zaměřuje především na mladé lidi, pedagogické pracovníky, zástupce obcí a policisty. Kampaň má rozpočet skoro 40 mil. Kč. Kampaň oficiálně skončila v dubnu 2017, ale některé její aktivity budou pokračovat následujících 5 let. Zároveň bude připravována nová kampaň od roku 2018.

37. Mezi hlavní aktivity patří mediální kampaň Proti rasismu a násilí z nenávisti, která informuje o projevech rasismu a násilí z nenávisti a tomu, jak jim čelit. Kampaň má svou facebookovou stránku HateFree Culture²⁶ a webovou stránku²⁷, která obsahuje informace vyvracející nejčastější mýty a nenávistné stereotypy a informace pro oběti násilí z nenávisti, jejich blízké a svědky tohoto násilí. Cílem je zvýšit povědomí o násilí z nenávisti, přinášet příběhy obětí, zviditelňovat pozitivní příklady a reagovat na nenávistné projevy důvěryhodnými informacemi. Do aktivit kampaně se zapojují různé veřejné instituce, provozovny či obchody, které jako Hatefree zóny propagují kampaní prezentované hodnoty.²⁸ Dalším krokem je šíření dobré praxe v sociálně vyloučených lokalitách webovými stránkami a informačními materiály pro zástupce samospráv i zaměstnance veřejné správy a další aktéry sociálního začleňování. Kampaň je doprovázena vzdělávacími aktivitami pro školy, kde projekt „Mediace ve škole“ učí žáky i pedagogy řešit konflikty smírně. Vzdělávací aktivity

²⁴ Jde např. o trestné činy vraždy, ublížení na zdraví, mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, zbavení a omezování osobní svobody, zavlčení či zneužití pravomoci úřední osoby.

²⁵ Těchto hlášení bylo v roce 2016 celkem 133.

²⁶ Tato stránka má v současnosti přes 55 000 sledujících a přes 56 000 líku.

²⁷ <http://www.hatefree.cz/> Tato webová stránka je průměrně měsíčně navštěvována 40 000 lidmi.

²⁸ Těchto zón je v současnosti již 280 v celé ČR.

pro policii směřují k pochopení situace v sociálně vyloučených lokalitách a zvyšování kompetencí pro prevenci a pro potírání trestných činů a násilí z nenávisti. Kampaň je rovněž doprovázena výzkumy o problémech v sociálně vyloučených lokalitách jako např. lichva či migrace sociálně vyloučených osob s cílem navrhnout opatření pro jejich prevenci a potírání.

9. Práva osob omezených na svobodě (doporučení č. 41, 77 – 79, 136)

38. ČR v roce 2000 jako jedna z prvních zemí učinila stálé pozvání pro všechny zvláštní procedury nynější Rady pro lidská práva. ČR s nimi intenzivně komunikuje, reaguje na jejich dotazy a poskytuje jim vyžádané informace.²⁹

39. České právo má mechanismy ochrany před špatným zacházením a zneužitím pravomocí orgány vymáhajícími právo. Generální inspekce bezpečnostních sborů je od roku 2012 nezávislým orgánem činným v trestním řízení pověřeným vyšetřovat trestné činy příslušníků Policie ČR, Vězeňské služby a Celní správy, od kterých je personálně oddělena. Jejího ředitele jmenuje vláda a dohled nad ní vykonávají orgány Poslanecké sněmovny PČR. Inspekci může kdokoli dát podnět o spáchání trestného činu příslušníkem bezpečnostního sboru. Inspekce je povinna každou věc ve své působnosti vyšetřit jako každý jiný orgán činný v trestním řízení. Od roku 2013 obdržela inspekce celkem 415 stížností, přičemž celkem v 25 zahájila trestní stíhání. V tzv. zkoušce spolehlivosti inspekce testuje reakce příslušníků bezpečnostních sborů při hrozbě spáchání trestného činu. Inspekce také sleduje a vyhodnocuje informace o protiprávní činnosti příslušníků bezpečnostních sborů a navrhuje preventivní opatření, vydává metodická doporučení a pořádá vzdělávací akce pro příslušníky bezpečnostních sborů.

40. Kontrolní mechanismy existují i uvnitř bezpečnostních sborů. Policie ČR je povinná prošetřit každou stížnost na chování svých příslušníků, přijmout nutná opatření k nápravě a informovat o nich stěžovatele, pokud o to požádá. Podobně osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence mohou řediteli věznic a příslušným kontrolním orgánům podávat stížnosti na špatné zacházení ze strany personálu a další porušení právních předpisů. Pracovníci Vězeňské služby každý takový případ oznámí příslušným orgánům a učiní neprodleně nezbytná opatření k zamezení takovému jednání. Stížnosti jsou ve věznicích podávány důvěrně skrze pověřené zaměstnance bez jakýchkoliv represálií. Dozor nad výkonem vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence provádí státní zastupitelství. Kontrolu jednání příslušníků Vězeňské služby s osobami ve věznicích provádí rovněž Ministerstvo spravedlnosti. Nezávislou kontrolu zacházení se všemi osobami omezenými na svobodě provádí i veřejný ochránce práv jako národní preventivní mechanismus podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému nelidskému, krutému a ponižujícímu zacházení nebo trestání. Kontrolní mechanismy budou nadále sledovány, aby zajistily skutečně efektivní šetření případů špatného zacházení.

41. Vládní koncepce vězeňství akcentuje především práci s vězněnými osobami na jejich reintegraci do společnosti. Restrukturalizace typů věznic má umožnit lepší práci s jednotlivými vězni podle jejich situace a potřeb. Je podporováno vzdělávání odsouzených osob³⁰, jejich zaměstnávání ve výkonu trestu³¹ i po propuštění a zkvalitnění programů zacházení a přípravy na propuštění. Zároveň jsou zaváděny a posíleny probační a

²⁹ Viz např. A/HRC/23/39/Add.2, str. 20, A/HRC/25/55/Add.3, str. 22 či A/69/336, str. 5-6.

³⁰ V roce 2016 prošlo 157 výučními kurzy, 350 jazykovým vzděláváním a 531 vzděláváním ve výpočetní technice.

³¹ Ke konci roku 2016 pracovalo celkem přes 7600 osob a zaměstnanost vězňů tak dosahovala přes 50% z vězňů schopných práce.

resocializační programy zajišťující osobám propuštěným z výkonu trestu bydlení a zaměstnání, aby se nevrátily do vězení jako recidivisti. Je rovněž podporováno větší využívání alternativních trestů, jako jsou např. domácí vězení či peněžitý trest. Jejich výkon sleduje Probační a mediační služba, aby nemusely být přeměňovány na trest odnětí svobody. Bude rovněž pokračováno ve zlepšování podmínek výkonu vazby a výkonu trestu např. vytvářením menších cel, oddělení pro vězně-seniory či se zdravotním postižením, matky s dětmi apod. K ochraně společnosti před recidivou a reintegraci pachatelů trestné činnosti do společnosti přispívá i projekt „otevřená věznice“ či společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek zaměstnavatelům odsouzených a osob se záznamem v Rejstříku trestů.

42. ČR opakuje, že v minulosti prošetřila podezření ze svého zapojení do tajných letů CIA a došla k závěru, že nejsou podložena. Nové skutečnosti v této otázce nevyšly najevo.

10. Inkluzivní vzdělání (doporučení č. 73, 95 – 114)

43. Národní akční plán inkluzivního vzdělávání byl v roce 2012 revidován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Výsledkem revize byl „Konsolidovaný akční plán výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *D. H. a ostatní proti České republice* „Rovné příležitosti“³², který byl v roce 2014 nahrazen „Revidovaným akčním plánem výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *D. H. a ostatní proti České republice* „Rovné příležitosti“³³. Podle tohoto plánu byl připraven i nový systém vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami založený na principu jejich inkluze do hlavního vzdělávacího proudu účinný od 1. září 2016. Zákon upouští od kategorizace žáků podle jejich zdravotního či sociálního stavu a naopak se zaměřuje na jejich problémy při vzdělávání a nutnou pomoc. Žák se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který potřebuje podpůrná opatření k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními. Žák se speciálními vzdělávacími potřebami je přednostně vzděláván formou integrace v běžné škole. Zařazení do speciální třídy nebo školy je nyní možné pouze tam, kde individuální integrace žáka společně s uplatněním podpůrných opatření nebude postačovat k naplnění jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělání. Tyto skutečnosti musí školské poradenské zařízení v každém jednotlivém případě pečlivě zvažovat.

44. Základním krokem je vymezení vzdělávacích potřeb žáka a poskytnutí podpůrných opatření, která mu pomohou v jeho vzdělávání. Základní míra podpory učitelem je součástí standardního vzdělávání. Poradenské zařízení navrhuje pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami další podpůrná opatření a úpravy v jeho vzdělávání. Cílem není zařadit žáka do určité kategorie hendikepu, nýbrž najít pro něj konkrétní druh pomoci. Opatření má přiměřeně odpovídat zdravotnímu stavu, potřebám a životním podmínkám žáka a umožnit jeho vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu. Podpůrná opatření jsou poskytována bezplatně. Na praktické realizaci podpůrných opatření spolupracují školské poradenské zařízení, škola a rodiče s žákem. V případě nespokojenosti může žák či rodiče, škola či orgán veřejné moci (zejm. orgán sociálně-právní ochrany dětí) požádat Národní ústav pro vzdělávání o přezkoumání doporučení. Rodič může požádat i o přezkoumání zprávy z vyšetření.

32

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2186980&SecMode=1&DocId=1953724&Usage=2>

33

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2684956&SecMode=1&DocId=2234972&Usage=2>

45. Nově zaváděné diagnostické nástroje jsou zaměřeny na posouzení samostatnosti, soběstačnosti, sociální adaptability a studijních návyků dětí. Byly vytvořeny standardy testování všech žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, doplněny psychologické a speciálně pedagogické nástroje diagnostiky pro přesnější vymezení schopností žáků z jiného kulturního prostředí a vytvořeny testy adaptivních dovedností pro tyto žáky. Od roku 2013 je v každém poradenském zařízení v ČR minimálně jeden pracovník proškolen pro adekvátní zacházení s diagnostickými nástroji a vzdělávání nadále pokračuje. V roce 2015 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo metodiky pro diagnostiku lehkého mentálního postižení či pro posuzování kognitivních schopností žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Diagnostika je pod dohledem České školní inspekce.

46. Důležitou roli v systému integrace mají asistenti pedagogů na základních školách, kteří pomáhají nejen romským žákům zvyknout si na školní prostředí a spolupracují s žáky, jejich rodinami a učiteli v řešení každodenních problémů. U základních škol jsou zdarma přístupné přípravné třídy zaměřené na úspěšný vstup do základního vzdělávání. Pro snížení rizika segregace romských žáků v předškolním vzdělávání bylo vzdělávání v přípravných třídách od roku 2015 otevřeno pro všechny žáky a nikoliv pouze pro sociálně znevýhodněné. V roce 2017 byl zaveden povinný poslední rok předškolního vzdělávání pro všechny děti pro jejich úspěšný nástup do základního vzdělávání, který je nadále zdarma. Školy a orgány sociálně-právní ochrany dětí dohlíží nad školní docházkou dětí a zlepšují spolupráci s rodiči na jejím plnění. Národní institut pro další vzdělávání zvyšuje kompetence učitelů v inkluzivním vzdělávání. Jsou zaváděny kontrolní mechanismy, aby žáci nebyli neoprávněně zařazováni do vzdělávacích programů neodpovídajícím jejich vzdělávacím potřebám. Kontrolu vykonává Česká školní inspekce a školská poradenská zařízení.

47. Výše uvedená opatření vykazují určité výsledky. Šetření ve školách, ve kterých je zařazeno 5 a více žáků s diagnózou lehkého mentálního postižení, ve školním roce 2013/2014 a 2014/2015 ukázalo, že došlo k poklesu počtu romských dětí vzdělávaných v těchto školách podle vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením o 11% a o 12% se zvýšil počet těchto žáků v běžném vzdělávání. Pokles v letech 2014-2015 činil 0,5% a nárůst 0,6%, avšak šlo o skutečný úbytek celkem skoro 1000 žáků a nárůst kolem 2000 žáků.³⁴ Nadále tedy dochází k úbytkům romských žáků vzdělávaných podle vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením a naopak přibývá romských žáků vzdělávaných v běžném vzdělávání.³⁵ Přes 85 % romských žáků je vzděláváno v běžném vzdělávání, byť v běžné populaci toto číslo činí skoro 98%. Příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením byla navíc v roce 2016 odstraněna a byla využita při konstrukci sjednocujícího kurikula.

48. Nový systém vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pomáhá žákům se zdravotním postižením, kteří mají rovněž právo na vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Uvedené změny právní úpravy posílily jejich právo na vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu nezávisle na podmínkách a možnostech školy a žák tak má fakticky stejný nárok na docházku do spádové školy jako žáci bez postižení. Systém financování je sjednocen a zefektivněn, aby v závislosti na organizační náročnosti byla jednotlivá podpůrná opatření adekvátně financována. Činnosti

³⁴ Od školního roku 2014/2015 dochází k navýšení počtu škol, kde jsou data sbírána a tedy i nárůstu počtu žáků ve všech skupinách.

³⁵ Ve školním roce 2016/17 došlo k celkovému úbytku žáků a proto i rozdíly jsou opět nižší, byť pozitivní trend nadále pokračuje.

asistenta pedagoga byly rozšířeny o nezbytnou pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování.

11. Práva sexuálních menšin (doporučení č. 74 – 75)

49. Registrované partnerství osob stejného pohlaví existuje v ČR již od roku 2006. Registrované partnerství má v mnohých směrech stejné či podobné postavení jako manželství vyhrazené osobám opačného pohlaví. Registrovaní partneři jsou osobami blízkými, mají v partnerství stejná práva a povinnosti a rozhodují o věcech společně, vstupují spolu do závazků a mohou se vzájemně zastupovat v běžných záležitostech. Partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost a spolu se starají o děti jednoho z nich. Partnerství neomezuje výkon rodičovské zodpovědnosti partnera ani svěření dítěte do péče. Partneři mají při právních jednáních stejné postavení jako manželé, např. mohou spolu uzavřít společný nájem bytu či po sobě navzájem dědit majetek. Přetrvávají však rozdíly především v rodinném právu a právech souvisejících. Neexistuje společné jmění partnerů a partner nemá ani nárok na vdovský či vdovecký důchod po smrti partnera. Registrovaní partneři až na výjimky nemohou osvojit děti ani např. využít umělé oplodnění.

50. Diskriminace na základě sexuální orientace je zakázána antidiskriminačním zákonem ve všech oblastech jeho působnosti a oběti této diskriminace mohou využít všech prostředků obrany práv. Přesto v určitých otázkách práv sexuálních menšin přetrvávají rozdíly. Ústavní soud v roce 2016 sice zrušil zákaz osvojení registrovanými partnery, avšak to umožnilo partnerům osvojit pouze jako samostatné osoby, nikoliv společně jako pár či osvojit dítě druhého partnera. Osvojení dítěte partnera je předmětem vládního i několika poslaneckých návrhů novely zákona o registrovaném partnerství, které jsou nyní projednávány v Poslanecké sněmovně. Veřejné diskuse ukazuje stále větší toleranci veřejnosti ke stejnopohlavním rodinám. Podobně mohou být do budoucna předmětem diskuse např. přístup žen žijících o samotě či v registrovaném partnerství k umělému oplodnění či uznání genderové identity trans*osob a nutnost operativních zákroků. Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pomáhá učitelům s osvětou o právech LGBT osob a prevencí homofobie mezi dětmi a mládeží doporučenými postupy a literaturou k tomuto tématu i informacemi o organizacích věnujících se právům LGBT osob.

12. Protiprávní sterilizace (doporučení č. 80 – 82, 94)

51. Hlavním prostředkem nápravy pro oběti protiprávní sterilizace je soudní žaloba na náhradu nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do osobnostních práv, která může mít formu peněžitou i nepeněžitou. Podle judikatury se původně tyto nároky považovaly za nepromlčitelné. V roce 2008 Nejvyšší soud změnil právní výklad a peněžitá náhrada se stejně jako jiné peněžité nároky promlčuje v běžné lhůtě 3 let od vzniku újmy. Od této doby byly žaloby na peněžitou náhradu nemajetkové újmy podané po uplynutí promlčecí lhůty odmítány. Ústavní soud však uložil posuzovat námitku promlčení vždy z hlediska dobrých mravů, tj. zda účastník promlčení svého práva nezavinil a promlčení jeho nároku by pro něj nebylo vzhledem k okolnostem příliš tvrdým postihem. V roce 2011 proto neuznal Nejvyšší soud námitku promlčení v jednom případě protiprávní sterilizace a pacientka se následně domohla odškodnění. Podobně rozhodl Nejvyšší soud i v roce 2014. Jiné formy odčinění nemajetkové újmy jako morální satisfakce a ukončení či odstranění následků zásahu se nepromlčují a mohou být požadovány kdykoliv. Ve všech případech protiprávních sterilizací české soudy konstatovaly protiprávnost sterilizace bez svobodného a informovaného souhlasu a uložily poskytnutí morální satisfakce v podobě omluvy nemocnice.

Pokud by navíc právní úprava promlčení byla změněna, platila by v souladu s principy právní jistoty až pro případy, které se odehrály po jejím přijetí.

52. Vláda ČR v roce 2015 projednala návrh věcného záměru zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných osob a nakonec jej nepřijala. Vláda přitom důkladně zvažovala všechny argumenty plynoucí z českého ústavního pořádku, judikatury českých a mezinárodních soudů včetně Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, stanoviska veřejného ochránce práv a doporučení mezinárodních lidskoprávních orgánů. Vláda mechanismus nevyhodnotila jako účinný a nadále považuje soudní žalobu za dostatečný prostředek nápravy z hlediska svých mezinárodních závazků a zřízení dodatečného odškodňovacího mechanismu vždy pojímala jako vstřícný krok nad rámec těchto závazků.

53. Sterilizaci je podle zákona možné provést pouze s písemným souhlasem pacienta. Před provedením sterilizace je lékař povinen pacienta informovat o povaze zdravotního výkonu, jeho následcích a možných rizicích před jedním či více svědky. Mezi podáním informace a udělením souhlasu musí být lhůta nejméně 7 dnů u sterilizací ze zdravotních důvodů a 14 dnů u sterilizací z jiných než zdravotních důvodů, během které pacient může zvážit veškeré okolnosti zákroku. Písemný informovaný souhlas musí obsahovat údaje o účelu, povaze, prospěchu, následcích a možných rizicích zdravotního výkonu, poučení o jeho alternativách, možných budoucích omezeních a zátěži organismu, léčebném režimu a vhodných preventivních opatřeních. Rovněž obsahuje stručnou informaci o anatomii vnitřních pohlavních orgánů. Lékař i pacient spolu se svědky podpisem stvrdí, že tyto informace byly poskytnuty, přijaty a pochopeny. Souhlas spolu se záznamem o podání informace je součástí zdravotnické dokumentace pacienta. Vzor písemného informovaného souhlasu byl zveřejněn ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví a jednotlivá zdravotnická zařízení jej užívají nebo se jím inspiroují. Byl přeložen i do romštiny. Poslední souhlas se zákrokem musí pacient vyslovit bezprostředně před jeho provedením. Ministerstvo zdravotnictví podporuje rovněž veřejnou osvětu o právech pacientů a vzdělávání lékařů.

13. Práva cizinců (doporučení č. 92 – 93, 115 – 120)

54. ČR je smluvní stranou Úmluvy o právním postavení uprchlíků i Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Práva všech cizinců pobývajících v ČR, tj. migrantů, žadatelů a příjemců mezinárodní ochrany a osob bez státní příslušnosti jsou upravena v zákoně o pobytu cizinců a v zákoně o azylu v souladu s ústavním pořádkem i mezinárodními úmluvami. V roce 2016 pobývalo v ČR bezmála 500 tis. cizinců, z nichž přes 55 % mělo v ČR trvalý pobyt. Přes 480 tis. cizinců pobývalo v ČR déle než 12 měsíců, což tvoří 4,5 % obyvatelstva ČR.³⁶ Ve stejném roce pobývalo v ČR necelé 3000 azylantů. Počty žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR se již několik let pohybují mezi 1000 a 1500 ročně, z nichž je vyhověno ročně kolem 500.

55. Každý cizinec je podle zákona o pobytu cizinců poučen, že může podat žalobu proti rozhodnutí o vyhoštění do 10 dnů od jeho doručení. Žaloba má odkladný účinek na vykonatelnost rozhodnutí, pokud důvodem vyhoštění není ohrožení bezpečnosti státu. Soud musí ve věci rozhodnout do 60 dnů. Žadatel o mezinárodní ochranu je umístěn v uzavřeném přijímacím středisku pouze po dobu nutnou pro identifikaci a provedení lékařských prohlídek. Výjimečně může být povinen setrvat v přijímacím středisku déle, pokud ohrožuje veřejný pořádek, ztěžuje svou identifikaci či neposkytuje součinnost v řízení a nelze uplatnit alternativní opatření. Proti omezení osobní svobody může žadatel podat žalobu a soud o ní

³⁶ Jde o nejvyšší číslo v historii ČR.

musí rozhodnout v řádu dnů. Nezletilí žadatelé o azyl ani rodiny s dětmi či jiní zranitelní žadatelé o azyl nejsou omezováni na svobodě.

56. Podmínky vzdělávání cizinců v ČR jsou většinou podobné podmínkám českých občanů. Občané EU a jejich rodinní příslušníci mají přístup k bezplatnému vzdělávání za stejných podmínek jako občané ČR. Ostatní cizinci mají volný přístup k předškolnímu a základnímu vzdělávání. Přístup ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání je umožněn pouze cizincům oprávněně pobývajícím v ČR. Přístup k vysokoškolskému vzdělání není nijak omezen.

57. Ochrana migrujících pracovníků úzce souvisí s bojem proti obchodování s lidmi a pracovnímu vykořisťování. Vedle orgánů činných v trestním řízení je identifikace a pomoc obětem obchodování s lidmi součástí vzdělávání pracovníků inspektorátů práce. V letech 2014-2015 probíhal na Ministerstvu práce a sociálních věcí projekt Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování občanů EU. Během projektu byly zjišťovány zahraniční zkušenosti s pracovním vykořisťováním a potřeby a situace cílové skupiny pracovního vykořisťování. Následovala informační kampaň pro potenciální oběti i dotčené státní orgány. Na základě projektu byl zpracován Návrh koncepce prevence pracovního vykořisťování občanů EU v České republice, který byl využit ve vládní koncepci proti obchodování s lidmi i v dalších aktivitách státních orgánů.

58. Cizinci ze zemí mimo EU/EHP směřující do ČR za prací či z jiných důvodů procházejí přípravou na zastupitelských úřadech v zemích původu a po příjezdu do ČR se mohou účastnit adaptačně-integračních kurzů, kde jsou informováni o svých právech a povinnostech. Cizinci mohou rovněž využívat služeb speciálních komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků, jejichž cílem je posílit informovanost a soběstačnost cizinců v ČR. Informace o této a dalších službách jsou přístupné na vícejazyčných stránkách www.imigracniportal.cz nebo www.cizinci.cz.

14. Boj proti korupci (doporučení č. 26)

59. Vláda v roce 2014 přijala koncepci boje s korupcí na léta 2015-2017. Mezi priority koncepce patří výkonná a nezávislá exekutiva fungující podle zákona o státní službě z roku 2014, který je nyní implementován do praxe. Chování státních zaměstnanců je upraveno služebním předpisem, který stanoví pravidla etiky státních zaměstnanců. Ústřední orgány státní správy každoročně vytvářejí interní protikorupční programy, které upravují řízení korupčních rizik nebo postupy při podezření na korupci. Další prioritou je Transparentnost a otevřený přístup k informacím, kde byl přijat zákon o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, který od roku 2020 plně elektronicky zpřístupní všechny obecně závazné právní předpisy. Dále byla přijata nová pravidla pro financování politických stran a hnutí a jejich volebních kampaní a zřízen nezávislý Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a hnutí. Hospodárné nakládání s majetkem státu má podpořit nový zákon o zadávání veřejných zakázek, zákon o registru smluv a zákon o prokazování původu majetku. Návrh zákona rozšiřující pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu na kontrolu územních samosprávných celků, právnických osob veřejnoprávní povahy a obchodních korporací s majetkovou účastí státu a nový zákon o řízení a kontrole ve veřejné správě jsou projednávány v Poslanecké sněmovně. Dosud také nebyly přijaty právní úprava pravidel pro nominaci zástupců státu do obchodních společností a státních podniků a nový zákon o státním zastupitelství. Pro Rozvoj občanské společnosti je hlavním úkolem právní úprava ochrany oznamovatelů, která je v současnosti projednávána v Poslanecké sněmovně.

C. Plnění dobrovolných závazků ČR

59. ČR zasedala v Radě pro lidská práva hned od jejího založení v letech 2006- 2007 a v letech 2011-2014 a o své třetí členství se uchází pro období 2019-2021.³⁷ ČR při své poslední kandidatuře do Rady pro lidská práva v roce 2010 učinila mnohé dobrovolné závazky, které plnila v následujících letech. Během svého členství v Radě i v ostatních obdobích se ČR aktivně podílela na činnostech Rady, navrhovala a podporovala hlavní rezoluce Rady a podporovala práci zvláštních zpravodajů a dalších mechanismů Rady.³⁸ Během předchozích 2 cyklů Univerzálního periodického přezkumu udělila celkem 903 doporučení. ČR obzvláště podporuje zapojení nevládních organizací i občanské společnosti do činnosti Rady a do ochrany lidských práv na národní i mezinárodní úrovni. ČR plně spolupracuje s monitorovacími lidskoprávními orgány OSN na řádném plnění svých mezinárodních závazků. ČR rovněž finančně podporuje Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva a další mechanismy OSN jako např. UNICEF, UN WOMEN, Rozvojový program OSN či Komise OSN pro budování míru, jejichž práce se rovněž účastní.³⁹ ČR dále každoročně vynakládá zhruba 50 milionů Kč na projekty podporující lidská práva a demokratizaci ve třetích zemích. Většinu dalších závazků naplnila ČR plněním doporučení popsanych výše či dalšími aktivitami popsanyými níže.

D. Další otázky ochrany lidských práv v ČR letech 2012 – 2017

60. V uvedeném období došlo pouze k jedné změně Ústavy, která omezila imunitu poslanců, senátorů a soudců Ústavního soudu na dobu trvání jejich mandátu či výkonu funkce. Listina základních práv a svobod zaručující na ústavní úrovni jejich ochranu nebyla v tomto období nijak měněna. Základní rámec ochrany lidských práv tedy zůstal nezměněn a byl posílen ratifikací mnohých mezinárodních úmluv uvedených výše.

61. Mnohé kroky ČR v ochraně lidských práv byly již zmíněny při popisu naplňování doporučení. Z dalších kroků lze zmínit např. úpravu využívání osobních údajů při boji proti kriminalitě a terorismu, které má zajistit ochranu osobních údajů i efektivní činnost bezpečnostních složek. Reformy psychiatrické péče, realizované do roku 2023 v ČR směřují k přeměně péče ústavní na péči komunitní, která by byla přístupná pacientům v místě jejich bydliště a podporovala by jejich zapojení do běžného života v souladu se současnými lidskoprávními standardy. V zařízeních sociálních služeb byl nově upraven proces nedobrovolného umístění respektující práva klientů a umožňující soudní ochranu jejich osobní svobody. Vláda ve sledovaném období kontinuálně zvyšovala minimální mzdu tak, aby zajistila důstojné živobytí v souladu s mezinárodními závazky.⁴⁰

62. Vláda v souladu s některými doporučeními věnuje pozornost sociálnímu začleňování a ochraně práv zranitelných skupin. Strategie sociálního začleňování z roku 2014 směřuje

³⁷ V roce 2014 byla velvyslankyně a stálá zástupkyně ČR v Ženevě místopředsedkyní a zpravodajkou RLP.

³⁸ ČR je tradičním předkladatelem resolucí k rovné účasti na politických a veřejných záležitostech (celkem čtyři rezoluce od roku 2013) a k právům na svobodu pokojného shromažďování a svobodu sdružování (dosud čtyři rezoluce od roku 2010).

³⁹ Loňský nevázaný příspěvek ČR na činnost OHCHR činí 1,25 mil. Kč. Dále ČR přispěla částkou 200 tis. Kč na činnost Podvýboru pro prevenci mučení a stejnou částkou do Dobrovolného fondu pro oběti mučení. ČR zamýšlí OHCHR finančně podporovat i v dalších letech a případně svůj příspěvek dále zvyšovat. Na různé aktivity UNDP věnovala přes 60 mil. Kč. Několika mil. Kč přispěla ČR i na různé projekty UNICEF či PBC.

⁴⁰ Minimální mzda byla v letech 2013 – 2017 zvýšena z 8 000 Kč na 11 000 Kč.

sociální práci a dalšími opatřeními ke snížení počtu osob ohrožených chudobou.⁴¹ Obyvatelé ČR tak patří mezi nejméně ohrožené chudobou a sociálním vyloučením v EU.⁴² Na tuto strategii navazuje Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na léta 2016-2020, která je základním dokumentem vládní Agentury pro sociální začleňování, která pomáhá v lokálních partnerstvích obcím s vyloučenými lokalitami připravovat opatření pomáhající jejich obyvatelům znovu se začlenit do společnosti. Specifické vládní strategie se pak věnují vedle již popsaných skupin např. seniorům, osobám se zdravotním postižením nebo bezdomovcům. Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí na léta 2013-2017 se snaží reagovat na demografické stárnutí populace a vytvořit pro seniory vstřícné prostředí garantující vysokou kvalitu života a chránící jejich práva. Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na roky 2015-2020 navazuje na skoro 25 let podpory práv osob se zdravotním postižením v ČR a představuje základní rámec pro naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Od roku 2013 má vláda rovněž speciální koncepci věnující se bezdomovectví, která zajištění kvalitního a stabilního bydlení pokládá za základ sociálního začleňování osob.

63. Ústavní soud posílil právo obětí trestných činů na účinné vyšetřování a na odškodnění v trestním řízení v souladu s mezinárodními standardy. Nejvyšší správní soud rovněž určil mantinely pro využívání kamerových systémů při ochraně majetku či ukázal, jak řešit konflikt dvou shromáždění nahlášených na stejné místo, na což následně reagovala právní úprava. Obecné soudy rovněž rozhodly, že odmítání romských zájemců o pronájem bytu je diskriminací na základě etnicity či se věnovaly omezení náboženských symbolů ve školách.

64. Z nových lidskoprávních témat se ČR věnuje např. otázce byznysu a lidských práv, kde připravuje národní akční plán v souladu s Vedoucími principy pro byznys a lidská práva, který by měl být hlavním dokumentem pro regulaci činnosti byznysu v souladu s lidskými právy a měl by být schválen v tomto roce. V tomto roce rovněž ČR schválila Strategický rámec Česká republika 2030, který určuje cíle směřování ČR v příštích desetiletích v souladu s Cíly udržitelného rozvoje. Tímto rámcem se má v budoucnu řídit veškerá činnost státní správy, aby byla zajištěna vysoká kvalita života lidí v ČR. K naplňování některých cílů rovněž přispívají některé z kroků popsaných výše.⁴³

65. Jednou z významných výzev pro ČR byla migrační krize v roce 2015. Z důvodů vyššího počtu cizinců pobývajících nelegálně v ČR došlo ke zhoršení podmínek v detenčních zařízeních⁴⁴, jejichž kapacity nedokázaly zajistit přiměřené podmínky všem umístěným cizincům včetně rodin s dětmi. Situaci zlepšilo zvýšení kapacit zařízení, zvýšení počtu sociálních pracovníků, zajištění tlumočnicků, zlepšení péče o děti a omezení represivních prvků a přístupů vůči cizincům a postupně také snížení počtu zadržených cizinců.

⁴¹ Cílem strategie je konkrétně udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008 a vyvinout úsilí vedoucí ke snížení počtu těchto osob o 30 000.

⁴² Viz např. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

⁴³ Např. kroky v oblasti romské integrace a boje proti sociálnímu vyloučení přispívají k naplnění cílů č. 1, 3, 8 a 10, kroky v oblasti inkluzivního vzdělávání přispívají k naplnění cíle č. 4, kroky v oblasti práv žen a mužů přispívají k naplnění cíle č. 5 a cíl č. 16 je naplňován mj. kroky v oblasti boje s rasismem, obchodováním s lidmi, diskriminací či korupcí.

⁴⁴ Podle zákona mohou být cizinci umístěni do zařízení za účelem správního vyhoštění, vycestování či předání nebo průvozu, pokud cizinec po ukončení doby pobytu či řízení o udělení mezinárodní ochrany neodcestuje z ČR dobrovolně a mohl by ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek, mařit nebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění, neopustil území na základě rozhodnutí o správním vyhoštění anebo neplní své povinnosti při uložení jiného zvláštního opatření.

V současnosti jsou zařízení plně přizpůsobena pobytu rodin s dětmi a standard pobytu je nadále zvyšován. V novele cizineckých předpisů byla vyjasněna povinnost cizinců hradit náklady pobytu v zařízení a umístění dětí do zařízení bylo podmíněno souladem s Úmluvou o právech dítěte. Pokud tomu tak není, musí být pro zajištění vycestování cizince z ČR využity jiná zvláštní opatření jako finanční záruka či hlášení pobytu. Rodiny cizinců s dětmi mohou být omezeny na svobodě v zařízení maximálně 90 dní.